

Hallo bijen- en insecten liefhebbers,

Dit is de nieuwsbrief van Arnhem Zoemt met informatie over wilde bijen en andere insecten. Veel lees en kijkplezier!

NIEUWS:

Eerste grote kattenstaarten geplant

De eerste 40 grote kattenstaarten zijn in Arnhem zuid geplant om het leefgebied van de solitaire bij Kattenstaartdikpoot uit te breiden. Voor deze pilot werkt Arnhem Zoemt samen met Waterschap Rivierenland en de gemeente Arnhem. De plantjes zijn opgekweekt door het kweekteam van de Biologische Tuinbouw Vereniging Elderveld. Deze maanden planten we nog 40 kattenstaarten.. Volgend jaar kijken we of de planten zijn aangeslagen en monitoren we of de Kattenstaartdikpoot bij deze extra leefgebieden gaat ontdekken.

De kattenstaartdikpoot is één van de 'adoptiebijen' van Arnhem Zoemt. Meer informatie over de Kattenstaartdikpoot en de grote kattenstaart kan je vinden in [deze factsheet](#).

Een insectenhotel in het Spijkerkwartier

Een insectenhotel in het Spijkerkwartier! Een korte indruk hoe dit is gegaan.

De Achtertuintuin in het Spijkerkwartier (Schoolstraat 16-28) is een oase van rust. Er bloeien mooie planten. Veel vlinders, bijen en hommels brengen een bezoekje. Maar op 9 oktober was die stilte even weg. Samen met bewoners, buurtgroenbedrijf Spijkerkwartier, stagiaires van de HAN en Arnhem Zoemt is een insectenhotel geplaatst, zijn bollen geplant en is er gesnoeid! Een mooie opknappbeurt voor de winter.

Een team van Vroege Vogels maakte opnames voor de uitzending van vrijdag 22 november 2019.

De aankoop van het hotel is in gang gezet door Marcel Wissink uit Elden. Met een bijdrage van Arnhem Zoemt heeft hij bij Grijsen twee insectenhôtels gekocht, één voor Elden en één voor Arnhem. Wij hadden net een donatie gekregen van Spijkerruk, waar Arnhem Zoemt het goede doel van was dit jaar. Samen met het buurtgroenbedrijf kwamen we uit bij de Achtertuintuin als een mooie plek om het insectenhotel te plaatsen. Het andere insectenhotel is te bewonde-

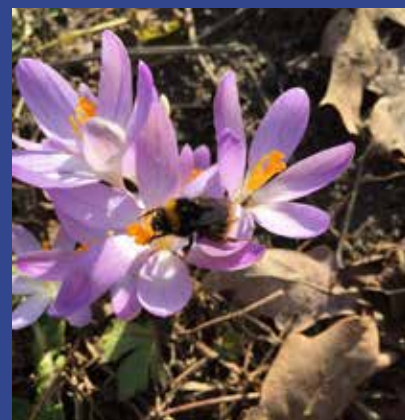
Arnhem zoemt zoekt versterking

Arnhem is flink aan het zoemen en daarom hebben we vrijwilligers nodig! We zoeken mensen om over het belang van wilde bijen en insecten te vertellen achter een marktkraampje en/of mensen die zaden willen opkweken. Meld je aan!

Tip:

Biologische bollen in de grond

Nu is de tijd om de (biologische bloembollen) in de grond te zetten. Als vuistregel voor de diepte: plaats de bloembollen twee keer van de eigen grootte in de grond.

Boeken tip:

Henny Ketelaar ea. **Planten van hier**. Praktijkboek voor een duurzame leefomgeving met inheemse flora. KNNV Uitgeverij nov. 2018

Boeken tip:

A. Koster. 2019. **Plantenvademecum voor wilde bijen, vlinders & biodiversiteit in tuinen**. Fontaine

ren in park Zuiderveld nabij het gebouw van OHRA. Deze is geplaatst door Stichting Het Eldens Landschap (SHEL). In de buurt staan bloemen en fruitbomen. Een bezoekje waard.

Het insectenhotel is gemaakt van gerecycled straatmeubilair. Meer informatie kan je vinden op de [website van Grijsen](#).

Slingerend pad door Park Klarenbeek

Sinds afgelopen voorjaar slingert er een elegant gemaaid pad over een van de zuidhellingen van Park Klarenbeek. De in het voorjaar opgerichte Werkgroep Klarenbeek Zoemt is hier het innovatieve Sinus landschapsbeheer gestart, een door de Vlaamse vrijwilliger Jurgen Couckuyt 'uitgevonden' methode om de Biodiversiteit te bevorderen van flora en fauna. Lees op [onze website](#) meer over Sinusbeheer.

Onder begeleiding van Stichting Landschapsbeheer Gelderland maaiden de leden van de werkgroep op een zonnige lentemiddag op gevoel een meanderend pad, dat begint en eindigt aan de Bosweg. Het is de eerste stap van deze als landschapskunst aandoende, innovatieve beheermethode. Met het maaien van het middenveld zet de werkgroep de tweede stap. In de komende jaren worden deze twee stappen keer op keer uitgevoerd in steeds wisselende patronen, waardoor er een enorme variatie op een klein stukje grond ontstaat.

Verschraling

Het is belangrijk het maaisel iedere keer te verwijderen, zodat de bodem in de loop van de tijd steeds meer verschraalt, het gras teruggedrongen wordt en de bloemenrijkdom bevordert, hetgeen ideaal is voor vlinders en insecten.

Bijenweetjes:

De klimopbij en de kever.

Dit klinkt als een begin van een verhaaltje en dat

is het ook wel: Er is een bijzondere waarneming gedaan in Arnhem. De larven van de kever *Stenoria analis* zitten op een klimopbij. Deze larven klimmen op de rug van de klimopbij en liften mee om zich op deze manier te verspreiden. De klimopbij heeft inmiddels vanuit het zuiden bijna heel Nederland veroverd en de *Stenoria analis* volgt. De meest noordelijke waarneming voor de kever is nu Arnhem.

Wil je meer hierover lezen? Kijk dan [hier](#) op Nature today: Oliekevers met een geurtje lokken bijen in de val.

Nog een weetje over de klimopbij: het vrouwtje kan alleen van de klimop stuifmeel verzamelen. Het mannetje kan ook op andere bloemen gezien worden.

Tip: Houd je tuin lekker rommelig

Het is herfst en de winter komt er al weer aan. Overal bladeren en planten die afsterven. Het ziet er misschien rommelig uit maar het gewoon laten liggen van de materialen helpen de insecten, vogels, egels enorm. Ze hebben hierdoor eten en een overwinteringsplek. Veel soorten overwinteren als eitje of larve in de grond, in holle stengels en gangetjes in hout. Hommelkoninginnen zoeken een plekje in of bij de grond, in een hoop bladeren in het strooisel.

Hoogte variëteit

Het gemaaide pad meandert langs aanwezige groepjes struweel en bomen ter versterking van de hoogteverschillen op de helling. Gedurende de dag koesteren de hoge vegetatieranden van de slinger zich om beurten in de warmte van de zon en vormen ideale holletjes voor nectar verzamelende bijen en vlinders.

Beleef mee

De combinatie van al deze aspecten van Sinusbeheer zorgt voor een landschap met een grote variëteit aan flora en fauna, terwijl de flexibele en arbeidsextensieve aanpak goed vol te houden is voor het enthousiaste team vrijwilligers van Klarenbeek zoemt.

Nieuwsgierig geworden? Maak een wandeling door dit prachtig stukje zoemend Arnhem en beleef mee!

Met de schouwgroep van Park Klarenbeek en de gemeente hebben we contact over het vormen van een werkgroep voor het park. Samen willen we kijken hoe we het park nog aantrekkelijker kunnen maken voor wilde bijen en andere insecten. Zou je het leuk vinden om daarover mee na te denken? Neem dan contact op met ons.

Insectenhotel

De herfst en winter is een ideale tijd om aan de slag te gaan met een insectenhotel. Diverse bouwplannen zijn er te vinden op het internet. [Hier](#) kan je de voorwaarden van een goed bijenhotel vinden. Vanaf maart zijn er al bijen die een nestje willen maken. De meeste wilde bijen (70 %) maakt overigens een nest in de grond. Een zandhoop die schraal begroeid blijft (onderhoud!), biedt veel aantrekkelijks voor insecten. Natuurlijk om er te zonnen en gebruik te maken van de warmte-uitstraling van het zand. Maar vele graafwespen en zandbijen maken er hun nestgangen in. (Pieter van Breugel 2014 [2e druk 2017, 3e druk 2019]. Gasten van Bijenhôtels).

Tip: Wilgen

Voor voedsel in het voorjaar: knot wilgen om de beurt. Wilgen zijn belangrijk voor stuifmeel en nectar in het voorjaar, bijvoorbeeld voor een heel aantal soorten zandbijen. Natuurlijk is het belangrijk dat er elk jaar stuifmeel en nectar beschikbaar is. Als wilgen geknot worden, hebben ze in het eerste jaar daarna geen bloemen. Daarom is het beter om op één locatie niet alle wilgen te gelijk te snoeien of knotten – dan bloeit er elk jaar wel iets. Ook bij andere bomen en struiken die helemaal teruggesnoeid worden, èn graag door bijen bezocht worden, kun je de snoei beter spreiden over meerdere jaren. (bron: www.bijenlandschap.nl)